

PROTOKOL II
O DEFINICIJI POJMA „PROIZVODI SA POREKLOM”
I METODAMA ADMINISTRATIVNE SARADNJE

SADRŽAJ

Glava I	OPŠTE ODREDBE
- Član 1.	Definicije
Glava II	DEFINICIJA POJMA „PROIZVODI SA POREKLOM”
- Član 2.	Opšti uslovi
- Član 3.	Kumulacija u Turskoj
- Član 4.	Kumulacija u Srbiji
- Član 5.	Potpuno dobijeni proizvodi
- Član 6.	Dovoljno obrađeni ili prerađeni proizvodi
- Član 7.	Nedovoljni postupci obrade ili prerade
- Član 8.	Kvalifikaciona jedinica
- Član 9.	Pribor, rezervni delovi i alati
- Član 10.	Setovi
- Član 11.	Neutralni elementi
Glava III	TERITORIJALNI USLOVI
- Član 12.	Načelo teritorijalnosti
- Član 13.	Direktni transport
- Član 14.	Izložbe
Glava IV	POVRAĆAJ ILI OSLOBOĐENJA
- Član 15.	Zabrana povraćaja ili oslobođenja od carine
Glava V	DOKAZ O POREKLU
- Član 16.	Opšti uslovi
- Član 17.	Postupak izdavanja uverenja o kretanju robe EUR.1
- Član 18.	Naknadno izdavanje uverenja o kretanju robe EUR.1
- Član 19.	Izdavanje duplikata uverenja o kretanju robe EUR.1
- Član 20.	Izdavanje uverenja o kretanju robe EUR.1 na osnovu izdatog ili prethodno popunjenog dokaza o poreklu
- Član 21.	Odvojeno knjigovodstveno iskazivanje
- Član 22.	Uslovi za popunjavanje izjave na fakturi
- Član 23.	Ovlašćeni izvoznik
- Član 24.	Važnost dokaza o poreklu
- Član 25.	Podnošenje dokaza o poreklu
- Član 26.	Sukcesivni uvoz
- Član 27.	Izuzeća od dokazivanja porekla
- Član 28.	Prateći dokumenti
- Član 29.	Čuvanje dokaza o poreklu i prateće dokumentacije

- Član 30. Neslaganje i formalne greške
- Član 31. Iznosi izraženi u evrima

Glava VI METODI ADMINISTRATIVNE SARADNJE

- Član 32. Međusobna pomoć
- Član 33. Provera dokaza o poreklu
- Član 34. Rešavanje sporova
- Član 35. Kazne
- Član 36. Slobodne zone

Glava VII ZAVRŠNE ODREDBE

- Član 37. Roba u provozu ili u skladištu
- Član 38. Prilozi
- Član 39. Izmene Protokola

Lista priloga

- Prilog I: Uvodne napomene uz Listu u Prilogu II
- Prilog II: Lista obrade ili prerade koju treba izvršiti na materijalima bez porekla kako bi prerađeni proizvod mogao da stekne status proizvoda sa poreklom
- Prilog III: Obrasci uverenja o kretanju robe EUR.1 i zahteva za izdavanje uverenja o kretanju robe EUR.1
- Prilog IV: Tekst izjave na fakturi
- Prilog V: Proizvodi isključeni iz kumulacije predviđene u čl. 3. i 4.

Zajednička deklaracija

G l a v a I

OPŠTE ODREDBE

Član 1.

Definicije

Za potrebe ovog Protokola:

- (a) „izrada” znači bilo koju vrstu obrade ili prerade, uključujući sklapanje ili posebne postupke;
- (b) „materijal” znači bilo koji sastojak, sirovinu, komponentu ili deo itd. koji se koriste u izradi proizvoda;
- (v) „proizvod” znači proizvod koji se izrađuje, čak i ako je namenjen za kasniju upotrebu u nekom drugom postupku izrade;
- (g) „roba” znači i materijale i proizvode;
- (d) „carinska vrednost” znači vrednost utvrđenu u skladu sa Sporazumom o primeni člana VII Opšteg sporazuma o carinama i trgovini GATT (WTO Sporazum o carinskoj vrednosti) iz 1994;
- (đ) „cena franko fabrika” znači cenu plaćenu za proizvod proizvođaču u Turskoj ili u Srbiji u čijem je preduzeću obavljena zadnja obrada ili prerada, pod uslovom da ta cena uključuje vrednost svih upotrebljenih materijala, uz odbitak unutrašnjih poreza koji se vraćaju ili se mogu vratiti nakon izvoza dobijenog proizvoda;
- (e) „vrednost materijala” znači carinsku vrednost u vreme uvoza upotrebljenih materijala bez porekla ili, ako ona nije poznata i ne može se utvrditi, prvu cenu koja se može utvrditi a koja se za te materijale plaća u Turskoj ili u Srbiji;
- (ž) „vrednost materijala sa poreklom” znači vrednost materijala iz tačke (e) primenjenu *mutatis mutandis*;
- (z) „dodata vrednost” podrazumeva cenu proizvoda na paritetu franko fabrika, umanjenu za carinsku vrednost svakog uključenog materijala poreklom iz zemalja iz čl. 3. i 4. ili, ako carinska vrednost nije poznata i ne može se utvrditi, prvu cenu koja se može utvrditi, a koja se za te materijale plaća u Turskoj ili u Srbiji;
- (i) „glave” i „tarifni brojevi” znače glave i tarifne brojeve (četvorocifrene oznake) korišćene u nomenklaturi koja čini Harmonizovani sistem naziva i šifarskih oznaka roba (u daljem tekstu „Harmonizovani sistem” ili „HS”);
- (j) „svrstan” se odnosi na svrstavanje proizvoda ili materijala u određeni tarifni broj;
- (k) „pošiljka” znači proizvode koje jedan izvoznik istovremeno šalje jednom primaocu ili proizvode obuhvaćene jednim prevoznim dokumentom koji pokriva njihovu dopremu od izvoznika do primaoca ili, u nedostatku takvog dokumenta, proizvode obuhvaćene jednom fakturinom;
- (l) „teritorije” uključuje teritorijalne vode.

G l a v a II

DEFINICIJA POJMA „PROIZVODI SA POREKLOM”

Član 2.

Opšti uslovi

1. Za svrhe sprovođenja ovog sporazuma, sledeći proizvodi će se smatrati proizvodima sa poreklom iz Turske:
  - (a) proizvodi u potpunosti dobijeni u Turskoj u smislu člana 5. ovog protokola;
  - (b) proizvodi dobijeni u Turskoj koji uključuju materijale koji nisu u potpunosti tamo dobijeni, pod uslovom da su ti materijali prošli dovoljnu obradu ili preradu u Turskoj u smislu člana 6. ovog protokola.
2. Za svrhe sprovođenja ovog sporazuma, sledeći proizvodi će se smatrati proizvodima sa poreklom iz Srbije:
  - (a) proizvodi u potpunosti dobijeni u Srbiji u smislu člana 5. ovog protokola;
  - (b) proizvodi dobijeni u Srbiji koji uključuju materijale koji nisu u potpunosti tamo dobijeni, pod uslovom da su ti materijali prošli dovoljnu obradu ili preradu u Srbiji u smislu člana 6. ovog Protokola.

Član 3.

Kumulacija u Turskoj

1. U smislu odredaba člana 2. stav 1, proizvodi će se smatrati proizvodima poreklom iz Turske ukoliko su tamo dobijeni, a sadrže materijale poreklom iz Srbije, iz Turske ili bilo koje druge zemlje ili teritorije koja je uključena ili povezana u Proces stabilizacije i pridruživanja Evropskoj uniji¹ ili sadrže materijale poreklom iz Zajednice na koje se primenjuje Odluka Veća za udruživanje Evropske zajednice i Turske br. 1/95 od 22. decembra 1995. godine,² pod uslovom da su u Turskoj bili predmet obrade ili prerade koja premašuje postupke navedene u članu 7. Nije neophodno da takvi materijali prođu dovoljnu obradu ili preradu.
2. Ukoliko obrada ili prerada izvršena u Turskoj ne premašuje postupke navedene u članu 7, dobijeni proizvod smatraće se proizvodom poreklom iz Turske samo ukoliko je tamo dodata vrednost veća od vrednosti korišćenih materijala sa poreklom iz bilo koje zemlje ili teritorije navedene u stavu 1. Ukoliko to nije slučaj, dobijeni proizvod smatraće se proizvodom sa poreklom one zemlje ili teritorije čiji materijal sa poreklom, korišćen u proizvodnji u Turskoj, učestvuje sa najvećom vrednošću.
3. Proizvodi poreklom iz jedne zemlje ili teritorije navedene u stavu 1, koji u Turskoj nisu bili predmet nikakve obrade ili prerade, zadržavaju svoje poreklo ukoliko se izvoze u neku od tih zemalja ili teritorija.

---

¹ Kao što je definisano u Zaključcima Saveta za opšte poslove u aprilu 1997. godine i Saopštenju Komisije u maju 1999. godine o uspostavljanju Procesa stabilizacije i pridruživanja između Evropske zajednice i zemalja zapadnog Balkana.

² Odluka Veća za udruživanje Evropske zajednice i Turske br. 1/95 od 22. decembra 1995. godine primenjuje se na proizvode koji se ne smatraju poljoprivrednim proizvodima, kao što je definisano u Sporazumu o uspostavljanju asocijacije između Evropske ekonomske zajednice i Turske, i koji ne predstavljaju ugalj i proizvode od čelika, kao što je definisano u Sporazumu između Evropske zajednice za ugalj i čelik i Republike Turske o trgovini proizvodima obuhvaćenim sporazumom kojim se uspostavlja Evropska zajednica za ugalj i čelik.

4. Kumulacija predviđena u ovom članu može se primeniti samo pod uslovom:
- (a) da se između zemalja ili teritorija uključenih u sticanje statusa robe sa poreklom i zemalja ili teritorija odredišta primenjuje sporazum o preferencijalnoj trgovini, u skladu sa čl. XXIV Opšteg sporazuma o carinama i trgovini (GATT);
  - (b) da su materijali i proizvodi stekli status robe sa poreklom primenom pravila o poreklu koja su identična pravilima datim u ovom protokolu;
- i
- (v) da su obaveštenja o ispunjenosti nužnih uslova za primenu kumulacije objavljena u Službenom glasniku u Turskoj i u Srbiji, u skladu sa nacionalnim propisima.

Turska će dostaviti Srbiji detalje Sporazuma i odgovarajućih pravila o poreklu, koji se primenjuju sa drugim zemljama i teritorijama navedenim u stavu 1.

Kumulacija predviđena u ovom članu ne primenjuje se na proizvode obuhvaćene Prilogom V.

Član 4.

Kumulacija u Srbiji

1. U smislu odredaba člana 2. stav 2, proizvodi će se smatrati proizvodima poreklom iz Srbije ukoliko su tamo dobijeni, a sadrže materijale poreklom iz Turske, iz Srbije ili bilo koje druge zemlje ili teritorije koja je uključena ili povezana u Proces stabilizacije i pridruživanja Evropskoj uniji³ ili sadrže materijale poreklom iz Zajednice na koje se primenjuje Odluka Veća za udruživanje Evropske zajednice i Turske br. 1/95 od 22. decembra 1995. godine,⁴ pod uslovom da su u Srbiji bili predmet obrade ili prerade koja premašuje postupke navedene u članu 7. Nije neophodno da takvi materijali prođu dovoljnu obradu ili preradu.
2. Ukoliko obrada ili prerada izvršena u Srbiji ne premašuje postupke navedene u članu 7, dobijeni proizvod smatraće se proizvodom poreklom iz Srbije samo ukoliko je tamo dodata vrednost veća od vrednosti korišćenih materijala sa poreklom iz bilo koje zemlje ili teritorije navedene u stavu 1. Ukoliko to nije slučaj, dobijeni proizvod smatraće se proizvodom sa poreklom one zemlje ili teritorije čiji materijal sa poreklom, korišćen u proizvodnji u Srbiji, učestvuje sa najvećom vrednošću.
3. Proizvodi poreklom iz jedne zemlje ili teritorije navedene u stavu 1, koji u Srbiji nisu bili predmet nikakve obrade ili prerade, zadržavaju svoje poreklo ukoliko se izvoze u neku od tih zemalja ili teritorija.
4. Kumulacija predviđena u ovom članu može se primeniti samo pod uslovom:
  - (a) da se između zemalja ili teritorija uključenih u sticanje statusa robe sa poreklom i zemalja ili teritorija odredišta primenjuje sporazum o preferencijalnoj trgovini, u skladu sa čl. XXIV Opšteg sporazuma o carinama i trgovini (GATT);

---

³ Kao što je definisano u Zaključcima Saveta za opšte poslove u aprilu 1997. godine i Saopštenju Komisije u maju 1999. godine o uspostavljanju Procesu stabilizacije i pridruživanja između Evropske zajednice i zemalja zapadnog Balkana.

⁴ Odluka Veća za udruživanje Evropske zajednice i Turske br. 1/95 od 22. decembra 1995. godine primenjuje se na proizvode koji se ne smatraju poljoprivrednim proizvodima, kao što je definisano u Sporazumu o uspostavljanju asocijacije između Evropske ekonomske zajednice i Turske, i koji ne predstavljaju ugalj i proizvode od čelika, kao što je definisano u Sporazumu između Evropske zajednice za ugalj i čelik i Republike Turske o trgovini proizvodima obuhvaćenim sporazumom kojim se uspostavlja Evropska zajednica za ugalj i čelik.

(b) da su materijali i proizvodi stekli status robe sa poreklom primenom pravila o poreklu koja su identična pravilima datim u ovom protokolu;

i

(v) da su obaveštenja o ispunjenosti nužnih uslova za primenu kumulacije objavljena u Službenom glasniku u Turskoj i u Srbiji, u skladu sa nacionalnim propisima.

Srbija će dostaviti Turskoj detalje Sporazuma, uključujući datume njihovog stupanja na snagu, i odgovarajućih pravila o poreklu, koji se primenjuju sa drugim zemljama i teritorijama navedenim u stavu 1.

Kumulacija predviđena u ovom članu ne primenjuje se na proizvode obuhvaćene Prilogom V.

Član 5.

Potpuno dobijeni proizvodi

1. Potpuno dobijenim proizvodima u Turskoj ili u Srbiji smatraju se:
  - (a) mineralni proizvodi izvađeni iz zemlje ili morskog dna;
  - (b) tamo ubrani ili požnjeveni biljni proizvodi;
  - (v) tamo okoćene i uzgojene žive životinje;
  - (g) proizvodi dobijeni od tamo uzgojenih živih životinja;
  - (d) proizvodi tamo dobijeni lovom ili ribolovom;
  - (đ) proizvodi morskog ribolova i drugi proizvodi koji su izvađeni iz mora van teritorijalnih voda Turske ili Srbije, njenim plovilima;
  - (e) proizvodi izrađeni na njenim brodovima fabrikama isključivo od proizvoda iz stava (đ);
  - (ž) tamo prikupljeni upotrebljavani predmeti, namenjeni samo za recikliranje sirovina, uključujući upotrebljavane automobilske gume koje se mogu koristiti samo za protektiranje ili kao otpad;
  - (z) otpad i otpadne materije od proizvodnih aktivnosti sprovedenih tamo;
  - (i) proizvodi izvađeni s morskog dna ili podzemlja van njenih teritorijalnih voda, pod uslovom da ona ima isključiva prava na obradu tog dna ili podzemlja;
  - (j) roba tamo proizvedena isključivo od proizvoda navedenih u stavovima (a) do (i).
2. Pojmovi „njena plovila” i „njeni brodovi fabrike” u stavu 1. tačke (đ) i (e) primenjuju se samo na plovila i brodove fabrike:
  - (a) koji su registrovani ili se vode u Turskoj ili u Srbiji;
  - (b) koji plove pod zastavom Turske ili Srbije;
  - (v) koji su najmanje 50% u vlasništvu državljana Turske ili Srbije, ili firme sa sedištem u jednoj od tih država, u kojoj direktor ili direktori, predsednik poslovnog ili nadzornog odbora te većina članova tih odbora su državljani Turske ili Srbije, te u kojima, dodatno, u slučaju partnerstva ili društava s ograničenom odgovornošću najmanje polovina kapitala pripada tim državama ili javnim telima ili državljanima tih država;
  - (g) na kojima su komandant i oficiri državljani Turske ili Srbije; i
  - (d) na kojima su najmanje 75% posade državljani Turske ili Srbije.

Član 6.

Dovoljno obrađeni ili prerađeni proizvodi

1. Za potrebe člana 2, proizvodi koji nisu potpuno dobijeni moraju se smatrati dovoljno obrađenim ili prerađenim kad su ispunjeni uslovi navedeni u listi iz Priloga II.

Gore pomenuti uslovi označavaju za sve proizvode obuhvaćene ovim sporazumom obradu ili preradu koje se moraju obaviti na materijalima bez porekla koji se koriste u izradi, te se primenjuju u odnosu samo na takve materijale. Iz toga sledi da ako se proizvod koji je stekao poreklo ispunjenjem uslova navedenih u listi, koristi za izradu nekog drugog proizvoda, tada se na njega ne odnose uslovi primenljivi na proizvod u koji se on ugrađuje, te se ne uzimaju u obzir materijali bez porekla koji su eventualno korišćeni u njegovoj izradi.

2. Bez obzira na uslove iz stava 1, materijali bez porekla koji se prema uslovima iz liste ne bi smeli koristiti u izradi određenog proizvoda, ipak se mogu koristiti, pod uslovom:
  - (a) da njihova ukupna vrednost ne prelazi 10% cene proizvoda franko fabrika;
  - (b) da se primenom ovog stava ne prekorači bilo koji od procenata navedenih u listi kao maksimalna vrednost materijala bez porekla.

Ovaj stav ne primenjuje se na proizvode obuhvaćene Glavama 50 do 63 Harmonizovanog sistema.

3. Na st. 1. i 2. primenjuju se odredbe člana 7.

Član 7.

Nedovoljni postupci obrade ili prerade

1. Uzimajući u obzir odredbe stava 2. ovog člana, sledeće operacije treba smatrati obradom ili preradom koja nije dovoljna da bi proizvod dobio status proizvoda sa poreklom, bilo da su ili ne ispunjeni uslovi iz člana 6:
  - a) postupci za očuvanje robe u dobrom stanju za vreme prevoza i skladištenja;
  - b) rastavljanje i sastavljanje pošiljki;
  - v) pranje, čišćenje, uklanjanje prašine, korozije, ulja, boje ili drugih materija za prekrivanje;
  - g) peglanje ili presovanje tekstila;
  - d) jednostavni postupci bojenja i poliranja;
  - đ) komišanje, beljenje, delimično ili u celini, poliranje i glaziranje žita i pirinča;
  - e) postupci bojenja šećera ili oblikovanja šećernih kocki;
  - ž) guljenje, uklanjanje koštica i ljuštenje voća, oraščića i povrća;
  - z) brušenje, jednostavno drobljenje ili jednostavno rezanje;
  - i) prebiranje, prosejavanje, sortiranje, razvrstavanje, gradiranje i sparivanje (uključujući i sastavljanje garniture proizvoda);
  - j) jednostavno pakovanje u tegle, konzerve, čuture, kesice, sanduke, kutije, učvršćivanje na kartone ili ploče, itd., kao i svi ostali postupci pakovanja;
  - k) dodavanje oznaka, nalepnica, natpisa i drugih sličnih znakova za razlikovanje proizvoda i njihove ambalaže;

- l) jednostavno mešanje proizvoda, bili oni različiti ili ne; mešanje šećera sa bilo kojim drugim materijalom;
  - lj) jednostavno sklapanje delova kako bi se proizveo celovit proizvod, ili rastavljanje proizvoda na delove;
  - m) kombinacija dva ili više postupaka, navedenih u podstavovima od a) do lj);
  - n) klanje životinja.
2. Kada se utvrđuje da li je obrada ili prerada izvršena na proizvodu nedovoljna u smislu stava 1, svi postupci obavljeni na proizvodu u Turskoj ili u Srbiji uzeće se u obzir zajedno.

Član 8.

Kvalifikaciona jedinica

1. Kvalifikaciona jedinica za primenu odredbi ovog protokola konkretni je proizvod, koji se smatra osnovnom jedinicom, kada se roba svrstava primenom nomenklature Harmonizovanog sistema.

Iz tog proizlazi da:

- (a) kad se proizvod koji se sastoji od grupe ili sklopa elemenata, svrstava u jedan tarifni broj Harmonizovanog sistema, takva celina čini jednu kvalifikacionu jedinicu;
  - (b) kad se pošiljka sastoji od niza istih proizvoda svrstanih u isti tarifni broj Harmonizovanog sistema, svaki proizvod mora se uzimati pojedinačno prilikom primene odredbi ovog protokola.
2. Kada se, u skladu sa Osnovnim pravilom 5 za tumačenje Harmonizovanog sistema, ambalaža svrstava zajedno sa proizvodom, ona će biti uključena i za potrebe utvrđivanja porekla.

Član 9.

Pribor, rezervni delovi i alati

Pribor, rezervni delovi i alati isporučeni sa opremom, mašinom, uređajem ili vozilom, koji su deo normalne opreme i uključeni u njenu cenu ili koji nisu posebno fakturisani, smatraju se sastavnim delom te opreme, mašine, uređaja ili vozila.

Član 10.

Setovi

Setovi, kako su definisani Osnovnim pravilom 3 Harmonizovanog sistema, smatraju se proizvodom sa poreklom, kada sve komponente seta imaju poreklo. Međutim, kada se set sastoji od proizvoda sa poreklom i proizvoda bez porekla, smatraće se proizvodom sa poreklom pod uslovom da vrednost proizvoda bez porekla ne premašuje 15% cene seta franko fabrika.

Član 11.

Neutralni elementi

Da bi se utvrdilo da li je neki proizvod sa poreklom, nije potrebno određivati poreklo onoga što je moglo biti korišćeno u njegovoj izradi, kako sledi:

- (a) energija i gorivo;
- (b) postrojenja i oprema;
- (v) mašine i alati;

(g) roba koja ne ulazi niti je namenjena tome da uđe u konačni sastav proizvoda.

G l a v a III

TERITORIJALNI USLOVI

Član 12.

Načelo teritorijalnosti

1. Osim u slučajevima predviđenim u čl. 3. i 4. i stavu 3. ovog člana, uslovi za sticanje statusa proizvoda sa poreklom navedeni u Glavi II moraju biti ispunjeni bez prekida u Turskoj ili u Srbiji.
2. Osim u slučajevima predviđenim u čl. 3. i 4, kada se proizvodi sa poreklom, izvezeni iz Turske ili iz Srbije u neku drugu zemlju vrate, moraju se smatrati proizvodima bez porekla, osim kada je carinskim organima na zadovoljavajući način moguće dokazati:
  - (a) da je vraćena roba ona ista koja je bila izvezena; i
  - (b) da nije bila podvrgnuta nikakvom drugom postupku osim onom koji je bio potreban da se roba očuva u dobrom stanju dok je bila u toj zemlji ili dok je bila izvezena.
3. Za sticanje statusa proizvoda sa poreklom u skladu sa uslovima iznetim u Glavi II neće biti od uticaja obrada ili prerada izvršena van Turske ili Srbije na materijalima izvezenim iz Turske ili iz Srbije i naknadno ponovo uvezenim tamo, pod uslovom:
  - (a) da su ti materijali u potpunosti dobijeni u Turskoj ili u Srbiji ili su pre izvoza prošli obradu ili preradu koja premašuje postupke navedene u članu 7;
i
  - (b) da je carinskim organima na zadovoljavajući način moguće dokazati:
    - 1) da je ponovno uvezena roba dobijena obradom ili preradom izvezenih materijala; i
    - 2) da ukupna dodata vrednost ostvarena van Turske ili Srbije primenom odredaba ovog člana ne prelazi 10% cene proizvoda franko fabrika krajnjeg proizvoda za koji se traži status proizvoda sa poreklom.
4. Za potrebe stava 3, uslovi za sticanje statusa proizvoda sa poreklom izneti u Glavi II neće se primeniti na obradu ili preradu obavljenu van Turske ili Srbije. Ali kada je, u listi u Prilogu II, za određivanje statusa porekla za krajnji proizvod predviđeno pravilo koje određuje maksimalnu vrednost za sve ugrađene materijale bez porekla, ukupna vrednost materijala bez porekla ugrađenih u zemlji ili teritoriji odnosne strane, zajedno sa ukupnom dodatom vrednošću ostvarenom van Turske i Srbije uz primenu odredaba ovog člana, ne sme premašiti navedeni procenat.
5. Za potrebe primene odredbi st. 3. i 4. „ukupna dodata vrednost” znači sve troškove koji nastanu van Turske ili Srbije, uključujući vrednost tamo ugrađenih materijala.
6. Odredbe st. 3. i 4. neće se primeniti na proizvode koji ne ispunjavaju uslove navedene u listi u Prilogu II ili koji se mogu smatrati dovoljno obrađenim ili prerađenim jedino ukoliko se primene opšta odstupanja predviđena članom 6. stav 2.
7. Odredbe st. 3. i 4. neće se primenjivati na proizvode koji se svrstavaju u glave 50 do 63 Harmonizovanog sistema.
8. Svaka vrsta obrade ili prerade obuhvaćena odredbama ovog člana obavljena van Turske ili Srbije, treba da bude obavljena po postupku pasivnog oplemenjivanja, ili sličnom postupku.

Član 13.

Direktni transport

1. Povlašćeni tretman predviđen Sporazumom primenjuje se samo na proizvode koji zadovoljavaju uslove iz ovog protokola, koji se direktno transportuju između Turske i Srbije ili preko teritorija drugih zemalja ili teritorija navedenih u čl. 3. i 4. Međutim, proizvodi koji čine jednu jedinstvenu pošiljku mogu se transportovati preko drugih teritorija i mogu se, ako to okolnosti nalažu, pretovariti ili privremeno uskladištiti na tim teritorijama, pod uslovom da roba ostane pod nadzorom carinskih organa u zemlji tranzita ili skladištenja i da se ne podvrgava drugim postupcima osim istovara, ponovnog utovara ili bilo kog postupka namenjenog njenom očuvanju u dobrom stanju.

Proizvodi sa poreklom mogu se cevovodima transportovati preko drugih područja van Turske ili Srbije.

2. Dokazi o tome da su ispunjeni uslovi iz stava 1. pružiće se carinskim organima zemlje uvoznice podnošenjem:
  - (a) transportnog dokumenta koji obuhvata put od zemlje izvoznice kroz zemlju tranzita; ili
  - (b) uverenja izdatog od strane carinskih organa zemlje tranzita:
    - (1) koje sadrži tačan opis proizvoda;
    - (2) u kome se navodi datum istovara i ponovnog utovara proizvoda i, gde je to moguće, imena brodova ili druge oznake upotrebljenih prevoznih sredstava;
  - i
  - (3) u kome se potvrđuju uslovi pod kojima su se proizvodi nalazili u zemlji tranzita; ili
  - (v) u nedostatku pomenutih, sve druge uverljive dokumente.

Član 14.

Izložbe

1. Na proizvode sa poreklom koji se šalju na izložbu u zemlju ili teritoriju, osim onih navedenih u čl. 3. i 4, i nakon izložbe se prodaju radi uvoza u Tursku ili Srbiju primenjivaće se odredbe Sporazuma pod uslovom da se carinskim organima na zadovoljavajući način dokaže:
  - (a) da je izvoznik poslao te proizvode iz Turske ili iz Srbije u zemlju u kojoj se održavala izložba i da ih je tamo izlagao;
  - (b) da je izvoznik prodao proizvode ili ih je na neki drugi način ustupio nekom licu u Turskoj ili u Srbiji;
  - (v) da su proizvodi isporučeni za vreme ili odmah posle izložbe, u stanju u kojem su bili i upućeni na izložbu;
  - i
  - (g) da proizvodi, nakon upućivanja na izložbu, nisu bili korišćeni ni za kakvu drugu svrhu osim pokazivanja na izložbi.
2. Dokaz o poreklu mora se izdati ili popuniti u skladu sa odredbama Glave V i predati carinskim organima zemlje uvoznice na uobičajen način. Na njemu mora stajati ime i adresa izložbe. U slučaju potrebe mogu se zahtevati dodatni dokumentarni dokazi o uslovima pod kojima su proizvodi bili izlagani.

3. Odredbe stava 1. primenjuju se na bilo koju trgovinsku, industrijsku, poljoprivrednu ili zanatsku izložbu, sajam ili sličnu javnu priredbu ili izlaganje koji se ne organizuju u privatne svrhe u trgovinama i poslovnim prostorima sa namerom prodaje stranih proizvoda, i za vreme kojih proizvodi ostaju pod carinskim nadzorom.

Glava IV

POVRAĆAJ ILI OSLOBOĐENJA

Član 15.

Zabrana povraćaja ili oslobođenja od carine

1. Materijali bez porekla koji su upotrebljeni za izradu proizvoda sa poreklom u Turskoj, u Srbiji ili u nekoj drugoj zemlji ili teritoriji navedenoj u čl. 3. i 4, za koji je dokaz o poreklu izdat ili sačinjen u skladu s odredbama Glave V, neće u Turskoj ili u Srbiji biti predmet povraćaja ili oslobođenja od plaćanja carine bilo koje vrste.
2. Zabrana iz stava 1. primenjivaće se na svaki postupak kojim se predviđa povraćaj, oslobođenje ili neplaćanje, bilo delimično ili potpuno, carina ili dažbina sa istovetnim učinkom koje se u Turskoj ili u Srbiji primenjuju na materijal upotrebljen u proizvodnji ako se takav povraćaj, oslobađanje ili neplaćanje, izričito ili u praksi, primenjuje kada se proizvodi dobijeni od toga materijala izvoze, ali ne i kada se tamo zadržavaju radi domaće upotrebe.
3. Izvoznik proizvoda na koje se odnosi dokaz o poreklu mora biti spreman da u svakom trenutku, na zahtev carinskih organa, podnese sve potrebne isprave kojima se dokazuje da u vezi sa materijalom bez porekla, koji je upotrebljen u proizvodnji tih proizvoda, nije ostvaren nikakav povraćaj carine i da su sve carine ili dažbine sa istovetnim učinkom koje se primenjuju na takav materijal u stvarnosti i plaćene.
4. Odredbe st. 1-3. takođe će se primenjivati u vezi sa ambalažom u smislu člana 8. stav 2, priborom, rezervnim delovima i alatima u smislu člana 9. i proizvodima u setu u smislu člana 10, ako su takvi proizvodi bez porekla.
5. Odredbe st. 1-4. primenjivaće se isključivo u vezi sa materijalom one vrste na koju se Sporazum primenjuje. Takođe, ove odredbe ne isključuju primenu instituta povraćaja izvoznih carina na poljoprivredne proizvode koji se pri izvozu primenjuje u skladu sa odredbama Sporazuma.

G l a v a V

DOKAZ O POREKLU

Član 16.

Opšti uslovi

1. Proizvodi sa poreklom iz Turske će kod uvoza u Srbiju, a proizvodi poreklom iz Srbije će kod uvoza u Tursku imati olakšice u okviru Sporazuma ukoliko je podnet jedan od sledećih dokumenata:
  - (a) Uverenje o kretanju robe EUR.1, čiji uzorak je dat u Prilogu III, ili
  - (b) U slučajevima navedenim u članu 22. stav 1, izjava (u daljem tekstu: „izjava na fakturi”), koju izvoznik unosi na fakturu, dostavnicu ili bilo koji drugi komercijalni dokument koji dovoljno detaljno opisuje proizvode o kojima je reč i tako omogućuje njihovu identifikaciju, čiji tekst je dat u Prilogu IV.

2. Pored slučajeva navedenih u stavu 1, proizvodi sa poreklom u smislu ovog Protokola, u slučajevima navedenim u članu 27, koristiće pogodnosti ovog sporazuma bez obaveze podnošenja bilo kog od dokaza o poreklu navedenih u stavu 1.

Član 17.

Postupak izdavanja uverenja o kretanju robe EUR.1

1. Uverenja o kretanju robe EUR.1 izdaju carinski organi u zemlji izvoznici na pismeni zahtev izvoznika ili njegovog ovlašćenog predstavnika, a na odgovornost izvoznika.
2. Za tu svrhu izvoznik ili njegov ovlašćeni predstavnik popunjava uverenje o kretanju robe EUR.1 i obrazac zahteva, čiji su uzorci dati u Prilogu III. Pomenuti obrasci popunjavaju se na jednom od jezika na kojima je Sporazum potpisan i u skladu sa odredbama nacionalnog zakonodavstva zemlje izvoznice. Ako se obrasci popunjavaju rukom, treba pisati mastilom i štampanim slovima. Opis proizvoda unosi se u rubriku rezervisanu za tu namenu, bez praznih redova. Ako polje nije sasvim popunjeno povlači se vodoravna linija ispod zadnjeg reda opisa, a prazan prostor se precrtava.
3. Izvoznik koji podnosi zahtev za izdavanje uverenja o kretanju robe EUR.1 mora biti spreman da u svako doba na zahtev carinskih organa zemlje izvoznice u kojoj je izdato uverenje o kretanju robe EUR.1 podnese na uvid sve odgovarajuće dokumente kojima se dokazuje poreklo proizvoda na koji se to odnosi, kao i to da su ispunjeni drugi uslovi iz ovog protokola.
4. Uverenje o kretanju robe EUR.1 izdaju carinski organi Turske ili Srbije, ako se proizvodi o kojima je reč mogu smatrati proizvodima sa poreklom iz Turske, iz Srbije ili iz neke od zemalja ili teritorija navedenih u čl. 3. i 4. i ako ispunjavaju druge uslove iz ovog protokola.
5. Carinski organi koji izdaju uverenja o kretanju robe EUR.1 preduzeće sve potrebne korake za proveru porekla proizvoda i ispunjenja drugih uslova iz ovog protokola. U tom cilju imaju pravo da zahtevaju bilo koje dokaze i da sprovedu bilo koji pregled izvoznikovih računa ili bilo koju drugu proveru koju smatraju potrebnom. Oni će takođe obezbediti da se obrasci navedeni u stavu 2. pravilno popunjavaju. Posebno će proveravati da li je prostor rezervisan za opis proizvoda popunjen na način koji isključuje svaku mogućnost neistinitih dopunjavanja.
6. Datum izdavanja uverenja o kretanju robe EUR.1 naznačava se u rubrici 11 uverenja.
7. Uverenje o kretanju robe EUR.1 izdaju carinski organi i stavljaju ga na raspolaganje izvozniku čim se obavi ili obezbedi stvarni izvoz.

Član 18.

Naknadno izdavanje uverenja o kretanju robe EUR.1

1. Bez obzira na član 17. stav 7, uverenje o kretanju robe EUR.1 može se izuzetno izdati nakon izvoza proizvoda na koje se ono odnosi, ako:
  - (a) ono nije bilo izdato u vreme izvoza zbog grešaka ili nenamernih propusta ili posebnih okolnosti;ili
  - (b) ako se carinskim organima na zadovoljavajući način dokaže da je uverenje o kretanju robe EUR.1 bilo izdato, ali pri uvozu nije bilo prihvaćeno zbog tehničkih razloga.

2. Za primenu stava 1, izvoznik mora u svom zahtevu naznačiti vreme i mesto izvoza proizvoda na koje se odnosi uverenje o kretanju robe EUR.1 i navesti razloge svog zahteva.
3. Carinski organi mogu naknadno izdati uverenje o kretanju robe EUR.1 jedino nakon što proverom utvrde da se podaci iz izvoznikovog zahteva slažu sa onima iz odgovarajuće evidencije.
4. Naknadno izdato uverenje o kretanju robe EUR.1 mora biti označeno sledećom napomenom na engleskom jeziku:
„ISSUED RETROSPECTIVELY”,
5. Napomena iz stava 4. unosi se u rubriku „Napomene” uverenja o kretanju robe EUR.1.

Član 19.

Izdavanje duplikata uverenja o kretanju robe EUR.1

1. U slučaju krađe, gubitka ili uništenja uverenja o kretanju robe EUR.1, izvoznik može podneti zahtev carinskim organima koji su izdali uverenje za izdavanje duplikata na osnovu izvozne dokumentacije koju poseduje.
2. Tako izdat duplikat mora biti označen sledećom napomenom na engleskom jeziku:
„DUPLICATE”,
3. Napomena iz stava 2. unosi se u rubriku „Napomene” duplikata uverenja o kretanju robe EUR.1.
4. Duplikat mora nositi datum izdavanja originalnog uverenja o kretanju robe EUR.1 i važi od tog datuma.

Član 20.

Izdavanje uverenja o kretanju robe EUR.1 na osnovu izdatog ili prethodno sačinjenog dokaza o poreklu

Kad se proizvodi sa poreklom nalaze pod carinskim nadzorom u Turskoj ili u Srbiji, originalni dokaz o poreklu biće moguće zameniti sa jednim ili više uverenja o kretanju robe EUR.1 u cilju slanja svih ili nekih od tih proizvoda na druga mesta u Turskoj ili u Srbiji. Zamensko uverenje(a) o kretanju robe EUR.1 izdaje carinarnica pod čijim se nadzorom proizvodi nalaze.

Član 21.

Odvojeno knjigovodstveno iskazivanje

1. Ako nastanu značajni troškovi ili materijalne poteškoće u čuvanju odvojenih zaliha materijala sa poreklom i materijala bez porekla, koji su jednaki ili međusobno zamenjivi, carinski organi mogu, na pismeni zahtev zainteresovanih, dozvoliti takozvani metod “odvojenog knjigovodstvenog iskazivanja” (u daljem tekstu: metod), za vođenje takvih zaliha.
2. Ovaj metod mora biti sposoban da obezbedi, u određenom periodu, da broj dobijenih proizvoda koji se smatraju proizvodima sa poreklom bude jednak onome koji bi se dobio da su zalihe bile fizički odvojene.
3. Carinski organi mogu dati takvo odobrenje navedeno u stavu 1. pod bilo kojim uslovima, koji se smatraju potrebnim.

4. Ovaj metod se evidentira i primenjuje na osnovu opštih knjigovodstvenih načela koja važe u zemlji u kojoj je proizvod bio proizveden.
5. Korisnik ove olakšice može sačiniti odnosno zatražiti dokaz o poreklu, u zavisnosti od slučaja, za one količine proizvoda koje se mogu smatrati proizvodima sa poreklom. Na zahtev carinskog organa, korisnik će dati izjavu o načinu vođenja količina.
6. Carinski organi će kontrolisati korišćenje odobrenja i mogu ga oduzeti u bilo kom trenutku, ako ga korisnik na bilo koji način neispravno koristi ili propusti da ispuni neki od uslova propisanih ovim protokolom.

Član 22.

Uslovi za sačinjavanje izjave na fakturi

1. Izjavu na fakturi iz člana 16. stav 1. tačka (b) može sačiniti:
  - (a) ovlašćeni izvoznik u smislu člana 23,ili
  - (b) bilo koji izvoznik za bilo koju pošiljku koja se sastoji od jednog ili više paketa koji sadrže proizvode sa poreklom, čija ukupna vrednost ne prelazi 6.000 evra.
2. Izjava na fakturi može se sačiniti ako se navedeni proizvodi mogu smatrati proizvodima sa poreklom iz Turske, iz Srbije ili iz neke druge zemlje ili teritorije navedene u čl. 3. i 4. i ako ispunjavaju druge uslove iz ovog protokola.
3. Izvoznik koji sačinjava izjavu na fakturi biće spreman da u bilo koje vreme, na zahtev carinskih organa zemlje izvoznice, podnese na uvid sve odgovarajuće dokumente kojima se dokazuje poreklo za odgovarajuću robu, kao i to da su ispunjeni ostali uslovi iz ovog protokola.
4. Izjavu na fakturi izvoznik će sačiniti tako što će je otkucati mašinom, otisnuti pečatom ili odštampati na fakturi, dostavnici ili drugom komercijalnom dokumentu, s tim da će za izjavu čiji se tekst nalazi u Prilogu IV koristiti jednu od jezičkih verzija navedenih u tom prilogu i u skladu sa odredbama nacionalnog zakonodavstva zemlje izvoznice. Ako se izjava ispisuje rukom, mora biti napisana mastilom i štampanim slovima.
5. Izjave na fakturi moraju nositi originalni svojeručni potpis izvoznika. Međutim, ovlašćeni izvoznik u smislu člana 23. ne mora potpisivati takve izjave pod uslovom da se pred carinskim organima zemlje izvoznice pismeno obaveže da preuzima punu odgovornost za svaku izjavu na fakturi koja ga identifikuje, kao da ju je sam svojeručno potpisao.
6. Izjavu na fakturi izvoznik može sačiniti kad se proizvodi na koje se ona odnosi izvoze, ili nakon njihovog izvoza uz uslov da se ista u zemlji uvoznici predoči najkasnije u roku od dve godine nakon uvoza proizvoda na koje se odnosi.

Član 23.

Ovlašćeni izvoznik

1. Carinski organi zemlje izvoznice mogu ovlastiti bilo kojeg izvoznika (u daljem tekstu „ovlašćeni izvoznik”), koji često obavlja isporuke proizvoda na osnovu ovog sporazuma, za sačinjavanje izjave na fakturi bez obzira na vrednost proizvoda o kojima je reč. Izvoznik koji traži takvo ovlašćenje mora pružiti, na način koji zadovoljava carinske organe, sve garancije nužne za dokazivanje statusa proizvoda sa poreklom, kao i za ispunjavanje drugih uslova iz ovog protokola.

2. Carinski organi mogu odobriti status ovlašćenog izvoznika uz bilo koji uslov koji smatraju potrebnim.
3. Carinski organi ovlašćenom izvozniku dodeljuju broj carinskog ovlašćenja koji se unosi u izjavu na fakturi.
4. Carinski organi nadziraće korišćenje ovlašćenja ovlašćenog izvoznika.
5. Carinski organi mogu u bilo kom trenutku oduzeti ovlašćenje. To će učiniti onda kad ovlašćeni izvoznik više ne pruža garancije iz stava 1, kad ne ispunjava uslove iz stava 2. ili na neki drugi način nepravilno upotrebljava ovlašćenje.

Član 24.

Važnost dokaza o poreklu

1. Dokaz o poreklu važi četiri meseca od dana izdavanja u zemlji izvoznici i mora se u tom periodu podneti carinskim organima zemlje uvoznice.
2. Dokazi o poreklu koji se podnose carinskim organima zemlje uvoznice nakon isteka roka za podnošenje navedenog u stavu 1, mogu se prihvatiti u cilju primene povlašćenog tretmana kad je nepodnošenje tih dokumenata pre isteka krajnjeg roka bilo izazvano vanrednim okolnostima.
3. U ostalim slučajevima zakasnelog podnošenja carinski organi zemlje uvoznice mogu prihvatiti dokaze o poreklu kad su proizvodi isporučeni pre napred navedenog krajnjeg roka.

Član 25.

Podnošenje dokaza o poreklu

Dokazi o poreklu podnose se carinskim organima zemlje uvoznice u skladu sa postupcima koji se primenjuju u toj zemlji. Pomenuti organi mogu zahtevati prevod dokaza o poreklu, a takođe mogu zahtevati da uvoznju deklaraciju prati i izjava uvoznika o tome da proizvodi ispunjavaju uslove potrebne za primenu ovog sporazuma.

Član 26.

Sukcesivni uvoz

Kad se na zahtev uvoznika i pod uslovima koje su odredili carinski organi zemlje uvoznice, uvoze u više pošiljki, rastavljeni ili nesastavljeni proizvodi u smislu Osnovnog pravila 2(a) Harmonizovanog sistema, koji se svrstavaju u odeljke XVI i XVII ili u tarifne brojeve 7308 i 9406 Harmonizovanog sistema, carinskim organima se za takve proizvode podnosi samo jedan dokaz o poreklu pri uvozu prve delimične pošiljke.

Član 27.

Izuzeca od dokazivanja porekla

1. Proizvodi koje privatna lica u malim paketima šalju privatnim licima ili koji su deo ličnog prtljaga putnika priznaju se kao proizvodi sa poreklom pa se za iste ne zahteva podnošenje dokaza o poreklu, pod uslovom da se takvi proizvodi ne uvoze za trgovačke svrhe, i da su deklarirani kao proizvodi koji ispunjavaju uslove iz ovog protokola, i kad nema sumnje u istinitost takve izjave. U slučaju proizvoda poslatih poštom, takva izjava može se dati na carinskoj deklaraciji CN22/CN23 ili na listu hartije koji se prilaže tom dokumentu.

2. Pojedinačni uvoz koji se isključivo sastoji od proizvoda za ličnu upotrebu primaoca ili putnika ili njihovih porodica ne smatra se uvozom trgovačke prirode ako je iz prirode i količine proizvoda očigledno da nisu namenjeni za komercijalnu upotrebu.
3. Ukupna vrednost tih proizvoda ne može prelaziti 500 evra u slučaju malih paketa ili 1.200 evra u slučaju proizvoda koji su deo ličnog prtljaga putnika.

Član 28.

Prateća dokumenta

Dokumenti iz člana 17. stav 3. i člana 22. stav 3. koji se koriste u cilju dokazivanja da se proizvodi obuhvaćeni uverenjem o kretanju robe EUR.1 ili izjavom na fakturi mogu smatrati proizvodima sa poreklom iz Turske, iz Srbije ili iz jedne od drugih zemalja ili teritorija navedenih u čl. 3. i 4, i da ispunjavaju ostale uslove iz ovog protokola, mogu se *između ostalog* sastojati od sledećeg:

- (a) direktnih dokaza o postupcima koje je preduzeo izvoznik ili dobavljač za dobijanje odnosne robe, sadržanih na primer u njegovim računima ili unutrašnjem knjigovodstvu;
- (b) dokumenata koji dokazuju poreklo upotrebljenih materijala, izdatih ili sačinjenih u Turskoj ili u Srbiji, gde se ti dokumenti koriste u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom;
- (v) dokumenata koji dokazuju obradu ili preradu materijala u Turskoj ili u Srbiji, izdatih ili sačinjenih u Turskoj ili u Srbiji, gde se ti dokumenti koriste u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom;
- (g) uverenja o kretanju robe EUR.1 ili izjave na fakturi koje dokazuju poreklo upotrebljenih materijala, izdatih ili sačinjenih u Turskoj ili u Srbiji u skladu sa ovim protokolom, ili u nekoj od drugih zemalja ili teritorija navedenih u čl. 3. i 4, u skladu sa pravilima o poreklu koja su identična pravilima u ovom protokolu.
- (d) odgovarajućih dokaza koji se odnose na obradu ili preradu izvršenu izvan Turske ili Srbije primenom člana 12, kojima se dokazuje da su ispunjeni uslovi iz tog člana.

Član 29.

Čuvanje dokaza o poreklu i prateće dokumentacije

1. Izvoznik koji podnese zahtev za izdavanje uverenja o kretanju robe EUR.1 čuvaće dokumente iz člana 17. stav 3. najmanje tri godine.
2. Izvoznik koji sačinjava izjavu na fakturi najmanje tri godine čuvaće kopiju te izjave na fakturi, kao i dokumente iz člana 22. stav 3.
3. Carinski organi zemlje izvoznice koje izdaju uverenje o kretanju robe EUR.1 čuvaće najmanje tri godine obrazac zahteva iz člana 17. stav 2.
4. Carinski organi zemlje uvoznice čuvaće najmanje tri godine uverenje o kretanju robe EUR.1 i izjave na fakturi koji su im podneti.

Član 30.

Neslaganje i formalne greške

1. Pronalaženje manjih neslaganja između izjava u dokazu o poreklu i onih u dokumentima koji se podnose carinskim organima u svrhu obavljanja formalnosti za uvoz proizvoda neće ipso facto učiniti dokaz o poreklu nevažećim i ništavnim ako se ispravno ustanovi da taj dokument zaista odgovara dostavljenim proizvodima.

2. Očite formalne greške, poput kucanih, u dokazu o poreklu neće biti razlog odbijanja tog dokumenta, ako te greške nisu takve da izazivaju sumnju u tačnost izjava datih u tom dokumentu.

Član 31.

Iznosi izraženi u evrima

1. Za primenu odredaba iz člana 22. stav 1. tačka (b) i člana 27. stav 3. u slučajevima kad se faktura ispostavi u nekoj drugoj valuti, a ne u evrima, iznosi u nacionalnoj valuti Turske, Srbije i drugih zemalja ili teritorija navedenih u čl. 3. i 4, biće od strane svake zemlje na koju se to odnosi jednom godišnje iskazani u iznosima izraženim u evrima.
2. Za pošiljku se mogu uvažiti pogodnosti iz člana 22. stav 1. tačka (b) i člana 27. stav 3. pozivanjem na valutu u kojoj je račun ispostavljen, u skladu sa iznosom koji je utvrdila zemlja na koju se to odnosi.
3. Iznosi koje treba primeniti u bilo kojoj od domaćih valuta su one protivvrednosti u onoj nacionalnoj valuti, koje su jednake iznosima izraženima u evrima prema kursu na prvi radni dan u oktobru. Strane ugovornice dostaviće jedna drugoj navedene iznose do 15. oktobra, a primenjivaće ih od 1. januara sledeće godine.
4. Zemlja može iznos, koji dobije prilikom preračunavanja iznosa izraženog u evrima u domaću valutu, zaokružiti prema gore ili prema dole. Zaokruženi iznos ne sme se razlikovati od iznosa koji se dobije prilikom preračunavanja za više od 5%. Zemlja može zadržati i neizmenjenu protivvrednost u domaćoj valuti kao iznos izražen u evrima, ako prilikom godišnjeg usklađivanja predviđenog stavom 3, preračunata protivvrednost tog iznosa, pre bilo kakvog zaokruživanja, rezultira povećanjem koje je manje od 15% iznosa izraženog u nacionalnoj valuti. Protivvrednost u domaćoj valuti može ostati neizmenjena, ako bi se zbog preračunavanja smanjila protivvrednost u toj nacionalnoj valuti.
5. Zajednički komitet može, na zahtev Turske ili Srbije, ponovo razmotriti iznose izražene u evrima. Prilikom tog razmatranja, Zajednički komitet će uzeti u obzir želju očuvanja stvarnih efekata predmetnih vrednosnih ograničenja. U tom cilju može se doneti odluka o promeni iznosa izraženih u evrima.

G l a v a VI

METODI ADMINISTRATIVNE SARADNJE

Član 32.

Međusobna pomoć

1. Carinski organi Turske i Srbije dostaviće jedna drugoj uzorke otisaka pečata koji se koriste u njihovim carinarnicama za izdavanje uverenja o kretanju robe EUR.1 zajedno sa adresama carinskih organa zaduženih za proveru tih uverenja i izjava na fakturi.
2. Radi obezbeđivanja pravilne primene ovog protokola, Turska i Srbija pomagaće jedna drugoj putem nadležnih carinskih administracija u proveri ispravnosti uverenja o kretanju robe EUR.1 ili izjava na fakturi i tačnosti podataka iz tih dokumenata.

Član 33.

Provera dokaza o poreklu

1. Naknadne provere dokaza o poreklu obavljaće se nasumice ili u svakom slučaju opravdane sumnje carinskih organa zemlje uvoznice u ispravnost takvih dokumenata, poreklo robe o kojoj se radi ili u ispunjenje drugih uslova iz ovog protokola.
2. U cilju sprovođenja odredbi iz stava 1, carinski organi zemlje uvoznice vratiće uverenje o kretanju robe EUR.1 i fakturu, ukoliko je bila podneta, izjavu na fakturi, ili kopiju tih dokumenata, carinskim organima zemlje izvoznice, uz navođenje razloga za proveru, gde je to potrebno. Svi pribavljeni dokumenti i podaci koji ukazuju na to da je podatak u dokazu o poreklu netačan biće dostavljeni kao dokaz uz zahtev za proveru.
3. Proveru će izvršiti carinski organi zemlje izvoznice. U tom cilju imaju pravo da zahtevaju bilo koje dokaze i da sprovedu bilo koji pregled izvoznikovih računa ili bilo koju drugu proveru koju smatraju potrebnom.
4. Ako carinski organi zemlje uvoznice odluče suspendovati odobrenje povlašćenog tretmana za konkretne proizvode u očekivanju rezultata provere, uvozniku će biti ponuđeno preuzimanje robe uz sve potrebne mere predostrožnosti.
5. Carinski organi koji zatraže proveru biće obavješteni o rezultatima te provere što pre. Ti rezultati moraju jasno pokazivati da li su dokumenti verodostojni i mogu li se konkretni proizvodi smatrati proizvodima sa poreklom iz Turske, iz Srbije ili iz neke druge zemlje ili teritorije navedene u čl. 3. i 4. i da li ispunjavaju druge uslove iz ovog protokola.
6. Ako u slučaju opravdane sumnje odgovor ne stigne u roku od deset meseci od dana podnošenja zahteva za proveru, ili ako odgovor ne sadrži podatke dovoljne za utvrđivanje verodostojnosti dokumenta o kojem je reč ili stvarnog porekla proizvoda, carinski organi koji su podneli zahtev će, osim u izuzetnim okolnostima, uskratiti pravo na povlašćeni tretman.

Član 34.

Rešavanje sporova

Ako dođe do sporova u odnosu na postupke provere iz člana 33. koji se ne mogu rešiti između carinskih organa koji su podneli zahtev za proveru i carinskih organa odgovornih za obavljanje provere, ili kad se u njima postavlja pitanje tumačenja ovog protokola, isti se upućuju Zajedničkom komitetu.

U svim slučajevima rešavanje sporova između uvoznika i carinskih organa zemlje uvoznice primenjuje se zakonodavstvo te zemlje.

Član 35.

Kazne

Kazniće se svako lice koje izradi ili omogući da se izradi dokument koji sadrži netačne podatke u cilju pribavljanja povlašćenog tretmana za proizvode.

Član 36.

Slobodne zone

1. Turska i Srbija preduzeće sve potrebne mere za obezbeđenje da proizvodi kojima se trguje, a obuhvaćeni su dokazom o poreklu, te tokom transporta koriste slobodnu zonu smeštenu na njihovom području, ne budu zamenjeni drugom robom i da ne budu podvrgnuti drugom postupanju osim normalnih postupaka za sprečavanje njihovog propadanja.

2. Izuzimajući od odredbe sadržane u stavu 1, kada se proizvodi sa poreklom iz Turske ili iz Srbije uvoze u slobodnu zonu i obuhvaćeni su dokazom o poreklu, a podležu obradi ili preradi, nadležni organi izdaće novo uverenje o kretanju robe EUR.1 na zahtev izvoznika, ako je izvršena obrada ili prerada u skladu s odredbama ovog protokola.

G l a v a VII

ZAVRŠNE ODREDBE

Član 37.

Roba u provozu ili u skladištu

Roba koja ispunjava uslove iz Glave II i koja se na dan stupanja na snagu Sporazuma nalazi u transportu ili je privremeno smeštena u Turskoj ili u Srbiji u carinskim skladištima ili slobodnim zonama, može se smatrati proizvodima sa poreklom pod uslovom da se, u roku od četiri meseca od tog datuma, carinskoj službi Strane ugovornice - uvoznice podnese naknadno izdat ili sačinjen dokaz o poreklu, kao i bilo koje dokaze kojima se potvrđuju uslovi transporta.

Član 38.

Prilozi

Prilozi I, II, III, IV i V uz ovaj protokol čine njegov sastavni deo.

Član 39.

Izmene Protokola

Zajednički komitet može odlučivati o izmenama odredbi ovog protokola.